

En analys av Astrid Lindgrens verk med fokus på dess användbarhet i undervisningen i de tidigare skolåren

Anna Bäärnhelm

Självständigt arbete för Grundlärare F-3
Huvudområde: Humaniora
Högskolepoäng: 30hp
Termin/år: Termin 7 HT-19
Handledare: Svante Lovén
Examinator: Sven Anders Johansson
Kurskod/registreringsnummer: LI011A
Utbildningsprogram: Grundlärare F-3

Sammanfattning

I denna uppsats har utvalda böcker skrivna av Astrid Lindgren analyserats med syftet att ta reda på hur man kan använda dem i undervisningen. Analysen utgår från grundskolans tidigare år, årskurserna f-3. I analysen fokuserar jag på rubrikerna, relationer, tolerans och genus och hade dessa som fokus när böckerna lästes. Resultatet av analysen visar på olika typer av relationer i de olika böckerna som man i undervisningen kan lyfta för att diskutera med eleverna. I resultatet framgår även att, Astrid Lindgren, i sina berättelser använder sig av både stereotypiska karaktärer som faller inom ramen för vad som anses vara normalt inom genus, relationer och sättet man som människa agerar på, vilket i sin tur leder till ett underlag för diskussion i undervisningen. Utifrån resultatet av analysen har en lektionsdesign framtagits för hur man kan koppla Astrid Lindgrens böcker till läroplanen och kursplanernas innehåll i ämnena svenska och samhällskunskap.

Nyckelord: Astrid Lindgren, skönlitteratur, tolerans, genus, relationer, Lgr 11, undervisning, norm*, sociocultural, children literature, picturebooks, stereotypes, primary school

Innehållsförteckning

1 Inledning	5
2 Syfte	5
3 Metod	5
4 Centrala begrepp och teorier	6
4.1 Tolerans	6
4.2 Relationer.....	6
4.3 Genus	6
4.4 Didaktik	7
4.5 Sociokulturellt lärande	7
4.6 Kooperativt lärande	7
5 Tidigare forskning	7
6 Lgr 11	9
7 Presentation av Astrid Lindgren och karaktärer i de analyserade verken	14
7.1 Astrid Lindgren	14
7.2 Emil i Lönneberga	15
7.3 Pippi Långstrump	15
7.4 Lillebror och Karlsson på taket	16
7.5 Ronja Rövardotter	16
7.6 Bröderna Lejonhjärta	16
8 Analys	17
8.1 Relationer	17
8.2 Tolerans	21
8.3 Genus	23
9 Astrid Lindgren i undervisningen	25
9.1 Aktivitet 1 – Högläsning och boksamtal	26
9.2 Aktivitet 2 - Dramatisering	27
9.3 Aktivitet 3 – Reflektion kring böckerna	28
9.4 Aktivitet 4 – Knasiga meningar	29
9.5 Aktivitet 5 – Återberättande text, Astrid Lindgren	29
10 Avslutande diskussion	30
11 Litteraturlista, analyserade verk	31
12 Litteraturlista	31

13 Elektroniska källor.....	32
Bilaga 1. Arbetsbeskrivning – dramatisering	34
Bilaga 2. Arbetsblad – Reflektera kring böckerna.....	35
Bilaga 3. Arbetsblad – Knasiga meningar	40
Bilaga 4. Manus – Astrid Lindgren presentation.....	41

1. Inledning

I mitt självständiga arbete har jag som utgångspunkt valt fem verk av Astrid Lindgren eftersom hon är en av våra mest kända och folkkära författare genom tiderna. Böckerna som jag har valt att analysera är: Pippi Långstrump (Lindgren, 1945), Emil i Lönneberga (Lindgren, 1963), Lillebror och Karlsson på taket (Lindgren, 1955), Ronja Rövardotter (Lindgren, 1981) och Bröderna Lejonhjärta (Lindgren, 1973). Dessa böcker valde jag för att, för det första, att det är de böcker jag som liten läste och fick läst för mig. För de andra har de olika böckerna karaktärer som skiljer sig från varandra, dels för att de kan skildra olika tider i historien samt att deras personligheter skiljer sig från varandra vilket jag på förhand antog skulle öppna upp för intressanta diskussioner. I bland annat kursplanen för historia står det att undervisningen i de lägre årskurserna ska belysa hur livet idag skiljer sig från livet förr (Skolverket, 2019). I min analys vill jag ta reda på hur man, på ett bra sätt kan använda det urval av verk skrivna av Astrid Lindgren kan användas i undervisningen. Analysen kommer att beröra didaktik, relationer, tolerans och genus då alla dessa kan kopplas till livsfrågor som ligger eleven nära.

2. Syfte

Analysens syfte är att metodiskt gå igenom läroplanen (Skolverket, 2019) och de kursplaner som berör de tidigare skolåren för att sedan skapa mig en bild av hur Astrid Lindgrens böcker om, Pippi Långstrump, Emil i Lönneberga, Ronja Rövardotter, Bröderna Lejonhjärta och Lillebror och Karlsson på taket kan användas i undervisningen. Anledningen till att jag väljer just Astrid Lindgrens böcker är för att hon är en av våra mest kända författare och har kritiserats genom åren för hur hon valt att uttrycka sig i sina böcker. Böckerna jag valt att analysera har starka huvudrollskaraktärer där några faller mer inom ramen som stereotyp och hur vi förväntar oss att någon ska vara och agera tillskillnad från andra.

Frågeställningen som jag kommer besvara är:

- *Hur kan Astrid Lindgrens böcker användas i undervisningen i skolans tidigare år?*

Forskningsfrågor utifrån de tre rubrikerna

3. Metod

Metoden som kommer användas i min litteraturanlys är att först ta del av tidigare forskning som gjorts kring Astrid Lindgrens litterära verk. Med hjälp av dessa resultat och även mina egna tankar kring de valda böckerna kommer jag metodiskt läsa de kursplaner i läroplanen för skolans tidigare år som jag anser kan knytas till temat. Följande böcker har jag valt att analysera:

- Pippi Långstrump (1945)

- Emil i Lönneberga (1963)
- Lillebror och Karlsson på taket (1955)
- Ronja Rövardotter (1981)
- Bröderna Lejonhjärta (1973)

Utifrån resultatet av studien kommer jag även att samla en mindre lektionsbank av uppgifter som är kopplade till de analyserade böckerna. Dessa lektioner kommer att ha en utgångspunkt i en sociokulturell inriktning och ett kooperativt lärande som lärandeperspektiv då jag själv anser att interaktion mellan eleverna är en viktig del i deras lärande. Lektionerna kommer att planeras med hjälp av den lektionsdesign som Wallberg (2019) presenterar i sin bok *Lektionsdesign: en handbok*.

I sökandet efter litteratur och vetenskapliga artiklar som berör forskning kring Astrid Lindgrens verk eller annat som är av användning för min analys har jag använt mig av sökportalerna ERIC-EBSCO och DiVA digitala vetenskapliga arkivet och de sökord som jag har använt är: norm*, sociocultural, children literature, picturebooks, stereotypes, primary school

4. Centrala begrepp och teorier

I den forskning som jag har läst förkommer återkommande begrepp. I avsnittet nedan följer beskrivningar av dessa begrepp samt de teorier som är aktuella för studien.

4.1 Tolerans

Ordet tolerans härstammar från det latinska ordet för tålighet och betyder att man som individ accepterar andra individers värderingar eller åsikter även om de säger emot ens egna. Många anser att dessa värderingar eller åsikter inte grundas på någon egentlig sanning men att man genom en god tolerans ändå kan acceptera den meningsskiljaktighet som råder (nationalencyklopedin, 2019).

4.2 Relationer

Relation är något som sker mellan en eller flera individer. Denna relation bygger på känslor som bland annat kan röra sig om kärlek eller vänskap (nationalencyklopedin, 2019).

4.3 Genus

Genus syftar till vad som kan anses manligt eller kvinnligt. Till exempel så förväntas ofta pojkar vara bråkiga och höras till skillnad från flickor som förväntas vara lydiga och rara. Bilden av vad som kan anses manligt och kvinnligt kan dock skilja sig mellan olika tider och religioner (nationalencyklopedin, 2019). Hirdman (2001) beskriver i sin bok, *Genus – om det stabila föränderliga former*, genus enligt följande: "Genus kommer ut latinets genere, slag, sort, släkte, kön. Det ingår i sammansättningar som generera, generation till exempel Det har fram till 1980-talet i Sverige bara använts inom

språkläran, för att beteckna att substantiv av olika slag – det är han, hon, den, och det det gäller” (s.11). Vidare visar hon på texter från bland annat bibeln, koranen och även text skriven av Martin Luther där manligt och kvinnligt genomgående förklaras genom att mannen är familjens försörjare som ser till att det finns mat på bordet och att kvinnans roll är att förda barn och se till att befolkningen ökar (s.77-78).

4.4 Didaktik

Begreppet didaktik handlar om förmågan att delge sin kunskap till någon som leder till att denne utvecklar en kunskap inom området. Förutom förmågan att föra kunskapen vidare handlar didaktik även om att lära ut färdigheter för att förstå sin omvärld och hur man ska bete sig i den (Kansanen, Hansén, Sjöberg & Kroksmark, 2017, s.29)

4.5 Sociokulturellt lärande

Den ryske psykologen Lev Vygotskijs teori om sociokulturellt lärande grundar sig i hans tanke om hur människorna lär av varandra i en social interaktion. Han menade att varje individ står för en viss kunskap och med språket som huvudaktör mellan en eller flera individer förs kunskaper vidare mellan dem. Han pekar på hur man som liten genom kommunikation med andra människor lär sig att prata och att det är samspelet med en annan individ som leder till denna inläring (Säljö, 2017. S,168).

4.6 Kooperativt lärande

Fohlin, Moerkerken, Westman & Wilson (2017) beskriver det kooperativa lärandet som ett tredje alternativ i undervisningen istället för, eget arbete och frömedlingspedagogik där läraren delger eleverna den kunskap, de genom undervisningen ska få. Det kooperativa lärandet är lärarstyrt men har också varje individ i fokus (s.17). Författarna menar på att det finns olika sätt att se på det kooperativa lärandet men sammanfattningsvis är det följande begrepp som står ut: *gemensamt mål, definition av problem, ömsesidigt beroende av andra individer, eget ansvar, motivation, hjälpa varandra* och även *samarbete*. Grundprinciperna i det kooperativa lärandet utgörs av strukturer och strategier där strukturerna syftar till de ramar som finns om hur kommunikationen ska ske inom gruppen, t ex: vem är ordfördelar? Vem ser till att fokus hålls (s.22-23). Strategierna syftar istället till metoden som används för att förutsättningarna för ett fint samarbete och delaktighet för alla ska fungera.

5. Tidigare forskning

I detta kapitel presenteras den forskning som analysen grundar sig i. Respektive källa har sammanfattats och utgör en översikt av forskningsfronten inom ämnet.

I det urval av verk som gjorts inför denna litteraturanalys får läsaren följa många olika karaktärer med starka personligheter. Dessa personligheter som i dagens

samhälle både skulle anses konstiga eftersom de bryter mot normen och även de könsroller som finns som en oskriven regel i samhället. Många av böckerna är skrivna i mitten av 1900-talet och den nyaste är skriven för nästan fyrtio år sedan vilket innebär att samhället idag kan se något annorlunda ut i den mening att vad som anses normalt idag nödvändigtvis inte ansågs normalt när böckerna skrevs. I boken *Nya läsningar av Astrid Lindgrens författarskap* (Ehriander & Helström, 2015) återfinns artiklar som är skrivna om Astrid Lindgrens verk. I boken har bland annat Ehriander (2015, s.24) skrivit artikeln: *Klassiker och bearbetningar i Astrid Lindgrens författarskap*. I artikeln presenterar hon bearbetningar hon gjort utifrån begreppet värderingar. Hon visar på de förhållningsramar som en barnboks-författare bör ha och menar att boken bland annat ska passa mottagarens intresse, ålder, behov, läskunnighet. Ehriander menar att detta leder till att bokens innehåll kommer att speglas av författarens synvinkel av barnens kunskaper och deras uppfattningar om omvärlden. I sin artikel väcker Ehriander (2015, s.27, 31) diskussionen om Astrid Lindgrens verk behöver moderniseras och uppdateras eftersom böcker som Pippi Långstrump skrevs för mer än 70 år sedan och innehåller uttryck som idag kan anses kränkande. Hon visar på uttrycket "neger" som används i bilderboken *Pippi Långstrump på Kurrekurreduttön*. Författaren menar att när boken skrevs på 1950-talet så var en "neger" något exotiskt som knappt existerade i Sverige och övriga Norden. Samtidigt pekar hon på det faktum att Astrid Lindgren faktiskt framhäver att alla barnen är lika oavsett hudfärg när de väl träffas i boken. Redan under 1970-talet fick Astrid själv frågan om det finns något hon skulle ändra på om hon skrivit böckerna om Pippi då, svaret blev att hon inte hade gjort Pippis pappa, kapten Långstrump till "negerkung". Vilket jag tänker bevisar att redan då hade tankesättet kring uttryck som rör andra personer redan hade ändrats och att idag är ordet neger något som inte existerar i bilderböcker.

Vivi Edström har skrivit boken *Astrid Lindgren – Vildtörning och lägereld* (1992). I boken har hon främst fokuserat på de budskap som ligger till grund för de berättelser som Astrid Lindgren har skrivit. Edström har i sina analyser inget didaktiskt synsätt.

Lena Kåreland visar i boken *Barnboken i samhället* (2013) på barnlitteraturens betydelse och användning utifrån ett antal synvinklar. Hon visar på förändringarna som skett i litteraturen och dess huvudkaraktärer i takt med att samhällena förändras och lika så synen på hur barn är. Kåreland har även skrivit boken *Modig stark - eller ligga lågt* (2005) men till skillnad från den ovan nämnda boken med fokus på barnbokens betydelse i samhället har hon i denna bok fokuserat på hur litteraturen behandlar begreppet genus.

Maria Nikolajeva har skrivit *Barnbokens byggklossar* (2017). I boken tar hon upp frågan om vad som egentligen kännetecknar en barnbok och om det egentligen finns något som kan kallas för barnlitteratur.

Rigmor Lindö (2005) pekar i sin bok *Den meningsfulla språkräven* (2005) på vikten av att barnen under sin uppväxt får komma i kontakt med litteratur. Hon menar att det är särskilt betydelsefullt att man läser för barnen som inte själv kan läsa då de genom litteraturen får komma i kontakt med andra världar vilket kan bidra till deras egen identitetsutveckling. Hon menar att skönlitteratur fördelaktigt kan användas i undervisningen för att komplettera de läromedel som annars används i undervisningen.

Kristin Hallberg förklarar i sin bok *Litteraturläsning – Barnboken i undervisningen* (1992), utan språk kan vi inte leva och menar att vi behöver berättelser. Hon menar att vi som vuxna ger barnen tillgång till ett levande språk genom de sagor och berättelser vi läser för dem och att därför barnlitteraturen är en viktig del i skolundervisningen.

Kathleen O'neil gjorde 2010 undersökningen, *Once Upon Today: Teaching for Social Justice with Postmodern Picturebooks* med syftet att bringa mer kunskap om hur postmoderna bilderböcker kan användas i undervisningen med syfte att öka diskussionerna i klassrummet om elevernas omvärld och hur de kan påverka den.

Gunilla Lundqvist har i boken *Vygotskij och skolan* (1999) översättningar från Lev Vygotskij's egna texter och har själv kommenterat dessa. Hon visar på vilken betydelse Vygotskij's teori om ett socialt samspel som hjälp till inläring och hur de senaste läroplanerna är uppbyggda efter just detta.

Sven-Erik Hansén och Liselott Forsman redogör med hjälp av andra författare i boken *Allmäntdidaktik – vetenskap för lärare* innebörden av begreppet didaktik och vilken betydelse det har i dagens skola.

Inger Assarson, Ann Ahlberg, Ingela Andreasson & Lisbeth Ohlsson gjorde på uppdrag av Skolverket 2010 studien *Skolvardagens komplexitet – en studie av värdegrundsarbetet i skolans praktik*. Studien gjordes genom att studera processen mellan de som är verksamma inom skolan såväl skolläda som vårdnadshavare och hur var och en i sin tur bidrar till att skapa den värdegrund som skolan präglas av. I studien ingår dock endast sju skolor vilket inte är någon större kvantitet.

6. LGR11

Litteraturen som används i denna studie handlar som tidigare nämnt om ett flertal normbrytande karaktärer. Hela skolverksamheten, oavsett ämne, präglas av en gemensam värdegrund och därför är begreppet värdegrund också relevant även i denna studie. En studie som gjorts av Ahlberg, Andreasson, Assarsson & Ohlsson å Skolverkets vägnar (2010 s.16) genom studiebesök på skolor samt intervjuer med både lärare och elever visar på hur värdegrunden används i skolan. Studien har utförts på sju skolor och resultatet som presenteras visar att på de olika skolorna jobbade hade en medvetenhet för sitt

arbete med värdegrundsfrågor. Vidare visar resultatet vikten av att lyfta fram de konflikter som framkommer men också att olika tankar och värderingar tas i beaktande när skolans normer och värden ska formuleras skrift. Trots detta så finns det tendenser som pekar på att man i de olika skolorna ser en konflikt som något dåligt istället för en möjlighet att nå ännu längre i sitt arbete med värdegrundbaserade frågor. Detta tolkar jag som att de olika skolorna visar en rädsla när det kommer till meningsskiljaktigheter och ser det som något negativt istället för en lärdom till att alla människor är olika och att alla har rätt till sin egen åsikt och att detta inte behöver vara något negativt. Vi måste därför också få tycka olika så länge det inte skadar eller sårar en annan individ. Genom att belysa detta faktum för de verksamma vuxna inom skolan tänker jag att man kan bygga en bättre förståelse för att alla är olika.

I det inledande kapitlet i läroplanen (2019) beskrivs skolans värdegrund genom: " Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet mellan människor är de värden som skolan ska gestalta och förmedla" (s.5).

All verksamhet som äger rum inom skolan vilar på en demokratisk grund. Oavsett om du är lärare, student eller annan verksam inom skolväsendet så förväntas du att jobba främjande för alla människors rätt och en gemensam visad hänsyn för vår miljö. De normer och värden som speglas inom skolan kan anses likvärdig med kristendomens traditioner men skolan ska ändå vara en icke-konfessionell verksamhet (Skolverket, 2019 s.5).

Vidare finner man även i punktform skrivet, med varsin rubrik, de normer och värden som varje elev, lärare eller alla verksamma inom skolan förväntas agera efter, enligt:

"Skolans mål är att varje elev

- kan göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden grundade på kunskaper om mänskliga rättigheter och grundläggande demokratiska värderingar samt personliga erfarenheter,
- respekterar andra människors egenvärde,
- tar avstånd från att människor utsätts för diskriminering, förtryck och kränkande behandling, samt medverkar till att hjälpa andra människor,
- kan leva sig in i och förstå andra människors situation och utvecklar en vilja att handla också med deras bästa för ögonen, och
- visar respekt för och omsorg om såväl närmiljön som miljön i ett vidare perspektiv." (Skolverket, 2019 s.10)

Vad eleverna förväntas handla utifrån står till skillnad från lärare och andra verksamma inom skolan under rubriken *mål*. Till skillnad från hur elevernas mål framställs i läroplanen (2019 s.10) så skrivs lärarens jobb fram som en riktlinje. En riktlinje som finns för lärarna är att i samspel med elevernas hem fostra dem mot de ovan citerade målen. Detta tolkar jag som att lärare och övriga

verksamma inom skolan och de riktlinjer de har i sitt arbete med skolans normer och värden bara har som mål att eleverna ska nå dem och att inte skolan förväntar sig att de följer dem.

Skolans värdegrund handlar inte bara om hur eleverna agerar eller beter sig. Den handlar lika mycket om hur lärare är och hur relationen mellan eleverna och läraren är. Thornberg (2006) har skrivit en avhandling med syfte att studera daglig värdegrundspedagogik. Han formulerar sitt syfte enligt: "Vilka är de mest framträdande dragen i den vardagliga värdepedagogiska praktiken och hur kan de beskrivas och förstås?" (2006 s.5). Syftet som han formulerat resulterar i fyra underfrågor:

1. Hur gestaltar sig denna värdepedagogik i de vardagliga interaktionerna mellan lärare och elever?
2. Vad utgör det väsentliga innehållet i denna moraliska påverkan?
3. Hur resonerar aktörerna, dvs lärarna och eleverna, kring denna praktik och dess innehåll?
4. Hur kan detta territorium språkliggöras?

Resultatet i Thornbergs studie (2006, s.225) visar i korta drag att det som blir tydligast i lärarnas vardagliga pedagogiska arbete cirkulerar kring de regler som finns på skolan och när dessa bryts. Det blir tydlig att lärarnas sätt att agera kring dessa överträdelser till stor del präglar deras arbete. Detta tolkar jag som att lärarna i sin moraliska påverkan någonstans visar att något är fel genom att reagera på det och att reaktionen någonstans sätter etikett på den moral som finns på skolan och visar vad som är rätt och orätt.

Thornberg har även, tillsammans med Jungert (2013, s.3) gjort en studie med syfte att undersöka hur moral kan kopplas till subjektets handlingar och hur dennes egenverksamhet kan sättas i perspektiv till andra närvarandes beteende i trakasserier bland ungdomar. De visar på att en moralisk överträdelse anses mer som en kraftig överträdelse än "vanliga" överträdelser gör och beskriver det enligt: "De motiverar ofta bedömningar av moraliska frågor i termer av den skada eller orättvisa som handlingar orsakar, medan de oftast motiverar bedömningar av sociala konventioner i termer av sociala normer, sociala förväntningar, seder och myndighet" (s.3). Jag tolkar att de med myndighet syftar på Skolverket och den värdegrund som står skriven i styrdokumentet.

Syftet med ämnet svenska är bland annat att eleverna genom språket ska lära sig att tänka, kommunicera samt utveckla sina kunskaper. Genom språket ska eleverna också ges möjlighet till att förbättra sitt kunnande i att formulera sig vid olika tillfällen (Skolverket, 2019, s.). I kommentarmaterialet till kursplanen för svenska förstärker Skolverket (2017) detta genom att visa på de teorier som bygger på inläring i interaktion med andra där språket står i fokus för inläring (s.5). Vid denna förstärkning finns ingen referens men det jag läser mellan raderna kopplar jag det till Vygotskijs teori om ett sociokulturellt lärande. Undervisningen ska väcka ett intresse hos eleverna för att läsa och skriva. Vidare

ska undervisningen också sträva efter att eleverna ökar dess förtrogenhet i hur texter bearbetas likväl ensam som i grupp (Skolverket, 2019, s.). Hallberg (1993) menar att högläsning är en viktig del i skolan idag eftersom det bli allt mer vanligt att eleverna när det tittar på TV och spelar dataspel kommer i kontakt med det engelska språket. Hon menar att de vid högläsning kommer i kontakt med det svenska språket på ett sammanhängande sätt. Detta menar hon är lika viktigt för de eleverna som har svenska som modersmål som för de som inte har det (s.8). I arbetet med texter ska eleverna också ges möjlighet till att utveckla sitt språk, identitet och förståelsen för de som är omkring dem. Eleverna ska förutom att uttrycka sig i text och tal även ges möjlighet till att använda sig av olika estetiska uttrycksformer. Vidare ska eleverna även bli bekanta med skönlitteratur som är skriven vid olika tider (Skolverket, 2019). Hallberg (2013) menar att litteraturpedagogik handlar om en helhetssyn av svenskämnet och representerar ett reflekterande användande av litteraturen i undervisningen där grunderna, läsa, skriva, tala och lyssna i ämnet berörs (s.6). I undervisningen som berör elevernas förmåga att kommunicera och anpassa kommunikationen till olika tillfällen bygger de en förtrogenhet som i sin tur leder till en säkerhet att våga kommunicera, diskutera och framföra sina åsikter. Vidare leder denna kunskap till att eleverna med ett större deltagande kan ta till sig andra uttrycksformer som till exempel film (Skolverket, 2017, s.5).

Under rubriken centralt innehåll i kursplanen för svenska årskurs 1-3 finner man att undervisningen bland annat ska behandla berättande texter som är skriven i olika tider. Dessa texter kan till exempel vara bilderböcker, kapitelböcker och sagor. Förutom olika sorters texter ska eleverna i undervisningen även komma i kontakt med några författare till skönlitterära barnböcker och illustratörer. Nikolajeva (2017) menar att definitionen av begreppet barnlitteratur ofta betraktas som en egen genre och ställer sig då frågan om allt som barn läser kan kategoriseras som barnlitteratur? Men hennes svar på det blir att barn även läser sådant som går under genren vuxenlitteratur och att läraren därför måste lära sig skillnaden på barnlitteratur och barnläsning (s.13). Undervisningen ska även belysa de budskap som finns i olika berättande texter (Skolverket, 2019, s.). Skolverket (2017) menar i sitt kommentarmaterial att kursplanen betonar hur viktigt det är att eleverna kommer i kontakt med olika sorters texter samtidigt som det inte står exakt vad undervisningen ska innehålla. Innehållet ska dock gå parallellt med formuleringen över ämnets syfte i den mening att eleverna ska ges kunskap om och leva i ett samhälle där olika värderingar, språk och generationer lever tillsammans (s.14). Vidare ska undervisningen även göra eleverna uppmärksamma på de skillnader som finns i tal- och skriftspråk genom att till exempel variera rösten och använda sig av kroppen när man talar (Skolverket, 2019, s.).

Undervisningen ska i sin tur leda till att eleverna bland annat visar att de befast kunskaper om att, med flyt läsa texter som för dem är bekanta. Detta görs genom att använda sig av lässtrategier på ett funktionellt sätt (Skolverket, 2019, s.).

Lässtrategier är centralt i undervisningen genom hela grundskolan eftersom det är viktigt att eleverna har strategier för sin läsning för att kunna förbättra deras läsning och läsförståelse. Med begreppet lässtrategier syftar man på de sätt läsaren använder för att läsa och bearbeta en text (Skolverket, 2017, s.10). Genom läsningen visar eleverna på en befäst kunskap i läsförståelse genom att plocka ut viktiga händelser och resonera om de budskap som texterna innehåller i relation till egna erfarenheter. Eleverna ska även att de har förmågan att samtala om frågor som ligger dem nära genom att ställa frågor, kommentera och även presentera egna uppfattningar. Eleverna ska även visa kunskap på att skriva egna berättande texter med en tydlig inledning, handling och avslutning (Skolverket, 2019, s.). Skolverket (2017) pekar, i kommentarmaterialet för kursplanen i svenska att lyssna är en viktig del som dock endast finns på pränt i läroplanen för de lägre årskurserna. Samtidigt påpekas att lyssna såklart är en viktig del genom alla årskurser och att de i de högre årskurserna ser man det som en självklarhet i undervisningen för att till exempel diskussioner ska kunna fungera (s.12).

Syftet med ämnet samhällskunskap för de lägre årskurserna i grundskolan är bland annat att eleverna ska få möta samhällsfrågor från olika synvinklar. Genom detta ska eleverna ges kunskap om hur levnadsvillkoren kan skilja mellan olika individer, jämställdhetens betydelse samt hur meningsskiljaktigheter uttrycks och hur vårt samhälles utveckling kan påverkas. Eleverna ska genom undervisningen även bli medvetna om vilka de mänskliga rättigheterna är (Skolverket, 2019). O'Neil (2010, s.2-3) presenterar i sin artikel, som förvisso inte berör Astrid Lindgrens böcker generellt, hur de moderna bilderböckerna presenteras och används i skolan som grund för diskussion med syfte att bygga upp medvetenhet hos eleverna om hur de kan påverka omvärlden. Hon menar att berättelser som stimulerar eleverna att bilda ett kritiskt tänkande, empati för andra människor och förståelse för kulturella olikheter är bra för utvecklingen hos eleverna. De moderna bilderböckerna lyfter fram de förändringar som skett i samhället under en längre tid med att ge mer utrymme för flickor men även för respekt att alla är olika och därför tycker vi heller inte lika. Samtidigt menar hon att vissa saker inte har förändrats så som lyckliga slut som oftast finns med i de olika böckerna.

I kursplanen för svenska årskurs 1-3 under rubriken centralt innehåll finner man att undervisningen bland annat ska beröra livsfrågor som är av betydelse för eleverna. Lindö (2005) menar att sagor kan vara ett sätt för eleverna. Genom sagorna får de möjlighet att reflektera kring sig själv och deras frågor om livet på ett sätt som gör att de behandlar sina egna upplevelser (s.35). Dessa frågor ska bland annat belysa jämställdhet, tolerans, genus och relationer. Vidare ska innehållet i undervisningen innehålla barnlitteratur som ger eleverna en bild av hur man levde förr i tiden i förhållande till idag (Skolverket, 2019).

Undervisningen ska leda till att eleverna bland annat visar kunskap om några av de mänskliga rättigheterna genom att visa på exempel. Vidare ska eleverna visa kunskap på ställningstagande i elevnära livsfrågor (Skolverket, 2019).

7. Presentation av Astrid Lindgren och karaktärerna i de analyserad verkena

I detta kapitel kommer jag att presentera de böcker som har analyserats samt författaren, Astrid Lindgren som skrivit dem alla. Böckerna är alla valda som mål för analysen dels eftersom de alla är några av Astrid Lindgrens mest kända verk dels eftersom de som tidigare nämnt ger eleverna möjlighet att möta karaktärer som bryter mot de geusnormer som finns i samhället idag samt vilken tolerans samhället och vi som invånare har till alls har rätt att vara precis som de vill och inte som andra anser att de ska vara. Vidare belyser även böckerna olika sorters relationer där toleransen och acceptansen kan skilja sig i vilken grad den finns mellan karaktärerna.

7.1 Astrid Lindgren

Astrid Anna Emilia Ericsson föddes den 14 november 1907 som den andra som sedan skulle bli fyra syskon. Hon föddes i Vimmerby som ligger i Småland. Astrids barndomshem påminde mycket om Emils hem i Katthult för där bodde hon med sina föräldrar och syskon tillsammans med familjens drängar och pigor. Därför kan man också ana att Astrid hade sitt barndomshem som inspiration när hon skrev böckerna om Emil i Lönneberga.

Astrid gillade tidigt att läsa och skriva och var som ung redan en duktig författare och några av hennes skolarbeten trycktes i Vimmerbys lokala tidning. Astrids första jobb var på Vimmerby tidning och hennes chef hette Reinhold Blomberg. När hon var 18 år inledde hon och Reinhold ett förhållande och Astrid blev gravid vilket på den tiden ansågs väldigt opassande som ogift. Hon flyttade då till Stockholm och utbildade sig till sekreterare där hon bland annat fick lära sig att skriva på maskin. Astrids förstfödde, Lasse, föddes i hemlighet i Danmark som sedan fick bo kvar hos den kvinna som förlöst Astrid, Marie Stevens. Reinhold var delvis medverkande och hoppades att Astrid en dag skulle vilja gifta sig med honom men så blev inte fallet. Lasse fick efter tre år flytta hem till Astrids föräldrar i Vimmerby eftersom hon jobbade så mycket och inte kunde ta hand om honom själv.

Astrid träffade sedan Sture Lindgren som hon gifte sig och fick dottern Karin med. Astrid, Sture, Lasse och Karin bodde sig Stockholm och Astrid var hemma med barnen medan Sture jobbade. Som sjuåring blev Karin sjuk. Hon var väldigt uttråkad där hon låg och bad därför Astrid att berätta något roligt för henne. Astrid frågade då, vad hon ville höra, och Karin ville då höra om Pippi Långstrump. Under flera år berättade Astrid, både för Lasse, Karin och deras vänner om Pippi och hennes äventyr, men en vinterdag år 1944 halkade Astrid, bröt foten och blev ordinerad att ligga i sängen. Den här gången var det istället

hon som var uttråkade och inte Karin. Astrid började då att skriva ned sina historier och äventyr om Pippi Långstrump, som en födelsedagspresent till Karin. Astrid skickade också dessa berättelser till ett bokförlag som inte var intresserade. År 1945 var det istället ett annat förlag som gav ut boken om Pippi Långstrump, ett förlag som hon senare blev redaktör på. Under sina år som författare hann Astrid skriva en mängd olika böcker fram till sin död den 28 januari 2002 (Bjorvand, 2016).

Astrids uppväxt och liv samt hennes litterära verk som i denna studie ger eleverna en bild av hur livet kunde se ut förr i tiden vilket kan leda till diskussioner som bland annat rör det centrala innehållet i ämnet samhällskunskap som innefattar att elevernas undervisning ska belysa levnadsvillkor för olika människor vid olika tider för att ge dem en förståelse att alla inte har eller har haft samma förutsättningar i livet (Skolverket, 2019, s.225). Dessa skillnader kan också kopplas till denna litteraturanalys rubriker, relationer, genus och tolerans.

7.2 Emil i Lönneberga (1963)

I Katthult är det alltid fullt ös då Emil är i farten. Emil framställs i böckerna som en stereotypisk liten kille med bus i blicken. Han är som redan nämnt busig och missförstås ofta eftersom busen ofta blir fel och får större konsekvenser än vad Emil någonsin kunnat förutspå, ett hyss bara blir brukar han säga. Men de är väl egentligen inte så konstigt? Han är ju ett barn. Alla barn måste få göra fel eftersom det är av feLEN man ofta lär sig. Det viktiga är att man lär sig något av dem. Även om han är busig och gör en del rent ut sagt farliga saker som att hissa upp sin lillasyster Ida i en flaggstång, vilket är ett bus som kan få förfärliga konsekvenser om Ida skulle ramla ned, så upplever jag Emil som en mycket snäll liten pojke med ett mycket stort hjärta. Min åsikt är att Emil får oförsämrat mycket skäll och sitter allt för mycket i sin snickerboa men som den stereotyp av en busunge som han är så är det bara så. Den tanken grundar jag dels på boken *När lilla Ida skulle göra hyss* (Lindgren, 2001). I boken är det Ida som gör hysset vilket hon inte förstår att hon gjort förrän det redan är gjort. Trots att det är Ida som gjort äggröra mot päronträdet så är det ändå Emil som hamnar i snickerboa då deras pappa Anton tar förgivet att det är Emil och inte Ida som gjort det.

7.3 Pippi Långstrump (1945)

I boken om Pippi Långstrump får man följa en 9 årig flicka som skiljer sig en del från andra flickor i samma ålder, hon är snäll, rolig och starkast i världen. Hon har ett hår som är orange som en morot och en näsa full med fräknar. Hon bor i Villa Villekulla utan sin pappa som är kung i Söderhavet och hennes mamma som är en ängel och bor i himmelen, men helt själv bor hon såklart inte Hon bor där med apan Herr Nilsson och med hästen Lilla gubben. I huset närmast Villa Villekulla bor syskonen Tommy och Annika som snabbt blir Pippis bästa vänner som följer med henne på alla hennes påhitt som ena gången kan innebära att

man skurar golvet med en skurborste på varje fot som man använder som skridskor och nästa gång leka kull med Kling och Klang, stadens poliser.

7.4 Lillebror och Karlsson på taket (1955)

Boken om Lillebror och Karlsson handlar om Lillebror och hans familj. Familjen består av mamma, pappa, Lillebror och hans äldre syskon Bettan och Bosse. Lillebror läser en dag i tidningen att någon sett ett flygande föremål flyga över Stockholm, en tunna eller något stod det. En dag flyger en konstig, vacker och alldeles lagom tjock figur i sina bästa år in genom Lillebrors fönster. Karlsson och Lillebror blir snabbt bästa vänner. Sedan tidigare har Lillebror kamraterna, Gunilla och Krister. Eftersom ingen av de i Lillebrors närhet inte får träffa Karlsson så tror de också att han ljuger om den flygande gubben som bor på taket vilket resulterar att Lillebrors mamma till slut förbjuder Lillebror att prata om Karlsson.

7.5 Ronja Rövardotter (1981)

I Ronja rövardotter får vi följa livet i Mattisborgen för Ronja och hennes familj, mamma Lovis, Pappa Mattis som är Rövarhövding och en hel drös med rövare som bor där med dem. Under en stormig natt slår blixten ned och Mattisborgen delas i tu, gapet som bildas mellan de två delarna döper de till Helvetesgapet. En dag träffar Ronja den jämnåriga Birk Borkason, sonen till Mattis ärkefiende Borka, och de blir bästa vänner. En dag flyttar Borka, hans fru, Birk och deras rövare in i den andra delen av Mattisborgen, på andra sidan Helvetesgapet och kalabaliken är ett faktum. Birk och Ronja måste hålla deras vänskap hemlig efter som deras fäder inte tål varandra och familjerna sedan länge varit osams. Tillsammans bestämmer de sig för att försöka skapa fred mellan de båda familjerna.

7.6 Bröderna lejonhjärta (1973)

Bröderna Karl (Skorpan) och Jonatan Lejon får vi följa i boken, Bröderna Lejonhjärta. I inledningen av boken är Skorpan döende och alla runt omkring, inklusive honom själv vet att han ska dö. Mamma Sigrid jobbar som sömmerska och det är så skorpan får reda på att han är döende då någon av tanterna som hans mamma syr åt pratar med henne om det. Han lossades att sova, för han ville inte att de skulle se att han var vaken och hörde vad de sa. Jonatan, Skorpan storebror berättar ofta sagor om Nangijala, platsen dit man kommer när man dör för att Skorpan ska slippa vara rädd. En brand utlöses i hyreshuset där de bor och Jonatan gör ett försök till att rädda sin bror och hoppar genom fönstret med honom på ryggen. Olyckligtvis så omkommer Jonatan vid landningen och dör före Skorpan. Men kort där efter dör även Skorpan i sviterna av den sjukdom som har plågat honom en tid och de båda bröderna återförenas i Törnrosdalen i Nangijala. I boken får vi följa med bröderna på ett spännande äventyr i kampen mot Tengil, riddaren i Körsbärsdalen och hans hemska drake Katla som lyder honom tack var ett horn han blåser i.

8. Analys

Nedan kommer jag att presentera mina tankar med hjälp av tidigare forskning om hur jag upplever de olika karaktärerna i förhållande till rubrikerna, relationer, genus och tolerans och även hur man kan överföra dessa tankar till de olika kursplanerna som finns i läroplanen (Skolverket, 2019) med hjälp av den tidigare forskning som finns inom ämnet litteratur. Hallberg (1993) menar att som lärare vid arbete med livsfrågor själv behöver fundera och reflektera kring etiska och moraliska problem för att på bästa sätt kunna möta eleverna i arbetet (s.113).

8.1 Relationer

Olika slags familjereaktioner är något som alla barn kan relatera till då det dessutom kan dela med sig till varandra och förstå att det ser olika ut hos alla. I kursplanen för samhällskunskap och religion i Läroplanen (Skolverket, 2019), finner man under rubriken *centralt innehåll* att undervisningen ska innehålla livsfrågor som bland annat handlar om relationer (s.210 och 29).

I *Emil i Lönneberga* (Lindgren, 1963) får vi som tidigare nämnts följa en blond, busig kille ifrån Katthult i Småland som gör många hyss. Redan på baksidan av boken får man en presentation av Emil där han beskrivs som "Det var en liten besvärlig en, inte riktigt så snäll som du" (Lindgren, 1963) vilket tyder på att vi kommer få följa en riktig liten rackarunge på hans upptåg genom boken. Edström (1992) menar i sin tur att Emil egentligen är som vilket barn som helst, utan konsekvenstänk där han istället utforskar sin omvärld med en nyfikenhet där han testar sig fram och upptäcker genom orsak – verkan där han ser vad verkan blir av det han orsakar. Denna upptäcktsresa som han varje dag är ute på menar hon att den krockar med den syn som människorna i hans omgivning har på hur ett barn ska vara (s.131).

Emil straffas av sina föräldrar när han gjort något hyss genom att låsas in i snickarboden där han får sitta och tälja trägubbar och tänka igenom sina hyss i förhoppning av att han ska lära sig något och hyssen ska upphöra. Edström (1992) pekar dock på tillfällena då Emil själv förvisar sig till snickarboden och menar då att han själv kanske inte ser snickarboden som ett straff utan i stället som en egen fristad där han kan göra som han vill (s.133).

Hallberg (1993) menar att kärleken som finns mellan Emil och hans lillasyster inte går att missa trots att de ibland bråkar, Ida skvallrar när Emil gör hyss och att hon ibland drabbas av hans tokiga idéer (s.22). Vid ett tillfälle hissar Emil upp sin Lillasyster i flaggstången, förstås helt frivilligt från Idas sida men pappan får syn på dem. "Nu tog hans pappa honom hårt i armen och skakade honom" (Lindgren, 1963, s.47) medan Emil grät och skrek samtidigt som han försökte förklara att Ida bara ville se Mariannelund. I boken beskrivs denna händelse från Emils sida att han anser sin pappa vara orättvis då ingen tidigare berättat för honom att han inte fick göra som han gjorde och att det dessutom

inte var hans fel att Ida bara kunde se Lönneberga. I kursplanen för historia finner man att undervisningen ska belysa skildringar i av livet förr och nu och då som exempel på skildringar av familjeliv. Just denna händelse i boken ger inte bara möjlighet till diskussion om relationen mellan Emil och hans pappa utan också möjlighet att diskutera skillnaderna mellan hur situationen skulle ha kunnat lösas idag. Boken om Emil utspelar sig för ca 100 år sedan vilket gör att händelsen också ger oss utrymme att diskutera skillnaden på barnuppfostran nu och då. Problematiken som jag ser i boken är dock det faktum att Emil ständigt utsätts för kränkningar både fysiskt och psykiskt.

Inom skolan är nolltolerans mot kränkningar, oavsett form och vi jobbar för att alla lika rätt och även med handlingar som kan kategoriseras som rätt och orätt. Emils pappa gestaltas som en man med hög auktoritet till skillnad från hans mamma som gestaltas som en mjuk och förstående mor.

I boken om Emil får läsaren ett flertal gånger läsa om hur Emil betett sig olämpligt, " Det är synd om Svenssons i Katthult som har en sån illbatting te pojk" (Lindgren, 1963, s.7). Emils Mamma Alma är den som ofta försvarar sin son och står på hans sida. Hon skriver förvisso i sin lilla bok om alla de hyss Emil gör men samtidigt menar hon att: "Emil är en snäll gosse, sa hon. Och vi älskar honom precis som han är!" (Lindgren, 1963, s.) Genom hela boken får man följa denna lilla blonda pojke med bus i blicken. I boken blir det tydligt att Emil inte är särskilt omtyckt av människorna i hans närhet och ibland får man till och med känslan av att han är oönskad till och med av sin egen familj. Att människorna runt om i Katthult inte har särskilt mycket för Emil blir oerhört tydligt då de till och med överväger att samla in pengar för att skicka honom till Amerika. Den enda som inte vänder honom ryggen trots hyss är drängen Alfred. Deras relation bygger på en ömsesidig respekt och Alfred uttrycker i boken att trots Emils hyss och att han ibland är en illbatting så tycker han ändå om honom (Lindgren, 1963).

I boken om *Bröderna Lejonhjärta* (Lindgren, 1973) får vi till skillnad från de relationer man får läsa om i boken om Emil istället följa en stark relation mellan två bröder, Jonatan och Skorpan. Samtidigt skiljer sig boken om de två bröderna från boken om Emil på så vis att relationen mellan bröderna och deras föräldrar inte nämns nämnvärt mycket som relationen till Emil och hans föräldrar gör. Edström (1992) poängterar dock att det finns starka band mellan de båda bröderna och en oerhört stark kärlek emellan (s.224). Den relationen som de i boken förmedlar kan också knytas till en stark vänskapsrelation och man förstår i läsningen hur viktiga de är för varandra vilket visar sig när Skorpan kommer till Nangijala: "Han tittade upp och fick se mej. Först av det som om han inte kände igen mej. Men sen ropade han till och slängde metspöet och kom rusande och högg tag i mej, precis som om han ville känna efter att jag verkligen hade kommit. Och då grät jag bara lite, varför skulle jag gråta förresten, man jag hade längtat efter honom så mycket. Jonatan, han skrattade istället, och vi stod där på slutningen ner mot ån och höll i varann och var gladare än det går att tala om

för att vi var tillsammans igen” (Lindgren, 1973, s.23-25). I boken sätts även relationer på prov i tillit då det kommer fram att det finns en förrädare i Törnrosdalen. Skorpan är alldeles säker på att det är Orvar och anklagar honom. Anklagelser som inte är sanna då Skorpan och Jonatan senare avslöjar Jossi som förrädare genom att visa Katla märket som han har bränt på sitt bröst (Lindgren, 1973, s.217).

Ronja Rövardotter (1981) bjuder oss på en massa olika relationer men framförallt en stark vänskapsrelation mellan två jämnåriga barn. Vilket många av eleverna kan relatera till, hur det är att ha en jämnårig bästa kompis. Relationen de båda emellan har som alla andra relationer upp och nedgångar där meningsskiljaktigheter leder till att de blir osams. Just denna sorts relation blir som ovan nämnt en relation som de flesta eleverna kan relatera till men vi kan även koppla det till den värdegrund som speglar arbetet i skolan då vi ska kunna respektera alla människors egen värde och åsikter (Skolverket, 2019).

I ett flertal olika kursplaner finns det återkommande likheter som innebär att eleverna ska kunna uttrycka och samtala om elevnära frågor (Skolverket, 2019). I relationen mellan Ronja och hennes föräldrar, Mattis och Lovis finns det inga som helst tveksamheter kring att hon är älskad för den hon är och hennes relation till både hennes mamma och pappa är oerhört stark vilket skiljer sig från de andra karaktärerna i Astrid Lindgrens böcker (Edström, 1992, s.256). Redan när Ronja ligger i magen sjunger Lovis för henne för att det då ska bli en, som hon säger, glad unge (Lindgren, 1981, s.5). Natten då Ronja föds är det ett hemskt oväder och blixten slår ned och delar borgen som Lovis, Mattis och hans rövare bor i, i två delar. Mellan de olika delarna bildas en djup spricka som får namnet helvetesgapet som några år senare när Mattis ärkefiende Borka flyttar dit med sin fru, son och de tolv rövarna blir till symboler för ett delat samhälle med olika värderingar (Edström, 1992, s.259). Vidare menar Edström att Ronjas relation till sina föräldrar är som vilken relation som helst ett barn har till sina föräldrar i hennes ålder. Med detta syftar hon på de hemligheter Ronja har för dem som rör henne liv och hennes relation till Birk (s.264).

Edström (1992) pekar även på relationen mellan Ronja, Birk och djuren i skogen då de under tiden de bor i skogen stöter på ett sto som blivit rivet av en björn. Stoet behöver hjälp, och barnen tvekar inte utan lägger ett förband på hästen och räddar livet på den (s.269).

I de flesta familjer stöter man på konflikter och Ronja hamnar i en konflikt med sin pappa när han tillfångatar Birk, Ronjas bästa vän. Tillfångatagningen leder till en rad händelser som sätter relationen far och dotter emellan på prov. Ronja visa tydligt att hon inte står bakom sin pappas beslut om att tillfånga ta hennes vän och visar detta genom att hoppa över helvetesgapet, över till Borka, Birks pappa och familj. Vid denna händelse så sker ett byte och de båda barnen återförenas med sina respektive familjer. Mattis kan dock inte förlåta sin dotter och uttrycker att han inte längre har något barn. De ena leder till det andra och

Ronja känner att hon inte längre kan bo under samma tak som hennes pappa, då han förnekar henne som hans dotter. De hela får ett lyckligt slut då Mattis ber Ronja om ursäkt och hon flyttar hem igen (Lindgren, 1981). Hallberg (1993) menar att boken om Ronja Rövardotter visar på livsfrågor från flera olika perspektiv då läsaren i boken möter både, kamratskap, födelse, död och kärlek (s.112-113).

I berättelsen om *Lillebror och Karlsson på taket* (Lindgren, 1955) får vi följa två omaka karaktärer som snabbt blir vänner även om Karlsson sätt mot lillebror inte alltid är det bästa. Edström (1992) berättar om det mottagande som boken om dessa omaka karaktärer mötte när den kom ut i mitten av 1950-talet. Hon menar att mottagandet var blandat mellan barn och vuxna då de vuxna ansåg att Karlsson var en riktig "otäcking" medan barnen tyckte om Karlsson som de verkade ha en stor dragningskraft till (s.119). Edström pekar på de svårigheter som Karlsson har att följa de sociala mönster som fanns i samhället under denna tid, vilket jag då tänker kan vara bidragande till hur vuxna tog emot karaktären, Karlsson (s.126). Vid ett flertal tillfällen i boken möter läsaren en tjurskallig Karlsson som säger: "Jag är inte me" (Lindgren, 1955, s.39), när han inte får sin vilja igenom och varje gång ger Lillebror med sig. Dessa situationer beskriver Edström (1992) i sin enkelhet som att Karlsson bedriver utpressning mot Lillebror (s.123).

Lillebror bor i Vasastan i Stockholm med sina två föräldrar och sina två syskon, Bosse och Bettan. Lillebrors relation till sina föräldrar upplever jag som likvärdig då man i boken får följa honom i olika situationer där båda föräldrarna är inblandade, antingen tillsammans eller var och en för sig. När lillebror är ledsen så är det däremot mamma som gäller: "Fastän han var en stor pojke, som redan gick i skolan, tyckte han ändå om att sitta i hans mammas knä, när ingen såg det" (Lindgren, 1955, s.114). Lillebror och hans syskon har en kärleksfull relation där de gärna retas med varandra mycket men om man läser mellan raderna så förstår man ändå att de tycker oerhört mycket om varandra. Lillebror har även kompisarna, Gunilla och Krister.

I boken om *Pippi Långstrump* (Lindgren, 1945) får vi följa den självständiga, rödhåriga, duktiga och något ensamma lilla flickan. Hennes familjrelation är den som i mina ögon sticker ut mest av böckerna som jag har analyserat. Hon bor själv i en stor gul villa utan både mamma och pappa. Mamman bor i himlen och kikar ibland ner på Pippi genom ett litet hål i molnen och hennes pappa är kung i Söderhavet. Hon verkar i boken inte må dåligt av att bo ensam i Villa Villekulla utan snarare tvärtom. Hon har förutom apan Herr Nilsson och hästen Lilla gubben hennes två bästa kompisar Tommy och Annika som bor i huset bredvid. Tillsammans med Pippi får dessa två väluppfostrade barn med rena kläder uppleva äventyr. De båda syskonen tycker väldigt mycket om Pippi och redan dagen efter de träffat henne för första gången säger Tommy när han vaknar: "Jag visste när jag låg och sov att det skulle vara något roligt idag, fast jag kom inte ihåg vad det var" (Lindgren, 1945, s.18). I boken om Pippi

Långstrump får man följa den frispråkiga flickan som lever efter sina egna samhällsnormer enligt Edström (1992) menar att *paradiset* är en plats där barn kan njuta av livet utan att vuxna ska säga till dem vad de ska göra eller inte (s.82). Paradiset är då synonymt till en fantastisk plats eller en utopi. Kåreland (2013, s.23) menar att barndomen i böcker oftast framställs som just något fantastiskt eller en utopi och kanske är det just det som Pippi syftar på. Pippi har en rätt säregen relation till samhällets tjänstemän som till exempel stadens poliser som hon vid ett tillfälle jagar och leker kull med på Villa Villekullas tak. I boken får vi följa deras försök att ta in Pippi på ett barnhem, vilket man kan tycka är bra men Pippi menar istället att hon redan bor på ett barnhem, "Jag är ett barn, och det här är mitt hem, alltså ett barnhem" (Lindgren, 1945, s.33.), det hela slutar med att hon skickar med dem ett pepparkakshjärta som tröstpris innan de går. Edström (1992) menar att Astrid Lindgren skriver på ett sätt som visar att Pippi förlöjligar starka manliga karaktärer och gör det till något komiskt (s.97).

8.2 Tolerans

Tolerans handlar för mig om acceptans och respekt, acceptans i den mening att man som individ respekterar andra för den de är och inte vad samhället anser att man ska vara. I läroplanens (Skolverket, 2019) inledande kapitel står det bland annat att skolans mål är att eleverna ska acceptera varandras egenvärde (s.12).

Drängen Alfred i boken om Emil i Lönneberga (Lindgren, 1963) uttrycker sig i boken att han gillar Emil trots att han ibland gör dumma saker vilket visar på en stor acceptans från honom. Alfred väljer att öppet försvara Emil när de övriga invånarna i Lönneberga anser att Emil är en illbatting som borde skickas till Amerika. Även Emils mamma, Alma visar att hon accepterar Emil och älskar honom för den han är trots sina hyss. Emils pappa, Anton visar istället på raka motsatsen till Alfred och Alma eftersom han oavsett omständigheter kan se till att Emil gjort något bra eftersom han alltid har en massa otyg för sig. Det finns ett tillfälle när Emil stoppar huvudet i soppskålen och Alma vill slå sönder den men det får hon inte för Anton: "Är du från vettet" (Lindgren, 1963, s.14), säger Anton "Den har ju kostat fyra kronor" (Lindgren, 1963, s.14). Detta visar att soppskålen som kostat hela fyra kronor är viktigare än att Emil kommer ut ur den. De åker till Mariannelund, till doktorn där Emil bugar artigt och träffar skrivbordet så skålen går i flera bitar. Anton suckar och säger: "Nu rök fyra kronor" (Lindgren, 1963, s.21). Doktorn hör detta och säger att ett besök kostar femkronor men eftersom Emil löste problemet själv så kostar besöket ingenting. Anton blir glad då kan tjänat en krona. Alma visar dock en stor tolerans mot sin man vilket blir en viktig diskussionsdel i klassrummet där eleverna kan diskutera hur hon hade kunnat göra annorlunda.

Pippis bästa kompisar, Tommy och Annika visar tydligt genom boken att dom respekterar den underliga flickan med spretiga morotsfärgade flåtor, precis som

hon är. Edström (1992) menar att Pippi, trots sin ringa ålder, enligt hennes berättelser har varit med om allt och lite till. Trots att Pippi många gånger i sina berättelser ljuger så rycker Tommy och Annika på axlarna åt händelsen (s.92).

Pippi visar i boken på nolltolerans när det kommer till mobbning och liknande kränkande behandlingar. När Pippi, Tommy och Annika är ute stöter de på ett gäng med fem killar som klår upp en utsatt kille som heter Ville. Pippi kliver rakt fram till gruppens ledare och säger: "Är det meningen att ni ska göra mos av lille Ville direkt, eftersom ni ger er på honom fem stycken på en gång?" (Lindgren, 1945, s.25). Efter det så börjar grabbarna att slänga fula kommentarer till Pippi om hennes utseende. Pippi svarar då: "Jag tycker inte att du har något vidare fint sätt mot damer" (Lindgren, 1945, s.26). Efter det så lyfter hon upp några de fem grabbarna en efter en i ett träd och några i en blomrabatt på andra sidan staketet. Pippi verkar ta det hela med ro och säger slutligen: "Är det nåt mer du har att säga om mitt hår eller mina skor, så är det bäst du passar på nu innan jag går hem" (Lindgren, 1945, s.27). Just denna händelse är en kränkning som aldrig är okej och lämnar stort utrymme för eleverna att diskutera om rätt och orätt och om Pippi hade kunnat göra något annorlunda eller vad de tycker om hela händelsen. Förutom ord och uttryck som använts i böckerna om Pippi Långstrump så visar Eriksson Barajas (2015, s.91) på Pippis personlighet och den värdegrund som hon speglar: "även om man är starkast så ska man vara snäll, och man ska använda styrkan för att bekämpa orättvisor" (s.91). Vilket jag tycker ger ett fint perspektiv om rätt och orätt till de unga läsarna eftersom det visar att man behandlar andra väl. Vidare visar författarna att Pippi i böckerna gestaltas som en stark tjej men med ett oerhört stort hjärta som bekämpar elakheter oavsett om de utförs fysiskt eller psykiskt. Hela Pippis karaktär beskrivs enligt mig som en tjej med fantastiska egenskaper med hjärtat på rätt ställe. Hennes styrka sitter inte bara i att hon är stark utan också i att hon är en fantastisk personlighet som hjälper dem som behöver det. Efter den ovan nämnde incidenten där Ville blir mobbad av ett gäng killar och Pippi får utstå en hel del kränkande kommentarer riktade mot sig och sitt utseende så frågar Tommy: "Varför har du så stora skor?" (Lindgren, 1945, s.29) till svar får han bara "För att kunna Hon må vara lite märklig och göra tokiga saker men det accepterar de. vicka på tårna, vetja" (Lindgren, 1945, s.29) och sedan var det inte mer med det. Trots att Lindgren (1945) skriver om mobbning som en dålig sak vilket det också är så beskriver hon Pippi enligt:

Hennes hår hade samma färg som en morot och var flätat i två flätor som stod rätt ut. Hennes näsa hade samma fason som en mycket liten potatis, och den var alldeles prickig av fräknar. Under näsan satt en verkligen mycket bred mun med friska, vita tänder. Hennes klänning var rätt egendomlig. Pippi hade själv sytt den. Det var meningen att den skulle bli blå, men det tyget räckte inte, så Pippi fick lova att sy dit lite röda tygbitar här och där. På hennes långa, smala ben satt ett par långa strumpor, den ena brun och den andra

svart. Och så hade hon ett par svarta skor som var precis dubbelt så långa som hennes fötter. De skorna hade hennes pappa köpt åt henne i Sydamerika, för att hon skulle ha lite att växa i, och Pippi ville aldrig ha några andra (s.10).

Edström (1992) menar att läsaren i denna del av berättelsen ska skratta åt Pippi och hennes lustiga utseende (s.88). Jag anser att det går emot det som läsaren tidigare fått läsa om Pippi och hennes sätt att hantera situationen kring den retade killen, Ville. Genom att skratta åt Pippis utseende antyder det istället att det är okej att skratta åt hur någon ser ut och att inte acceptera allas olikheter och rätten att se ut hur man vill.

Till skillnad från Pippi Långstrump som visar tydligt att kränkningar och mobbning inte är okej så är Lillebror betydligt mindre tolerant. I boken om Lillebror och Karlsson på taket (Lindgren, 1955) så får den väldigt förstående Lillebror ständigt utstå Karlssons dåliga attityd. Vid flera tillfällen när något gått på tok så säger alltid Karlsson "Det är en världslig sak" (Lindgren, 1955). Vid ett tillfälle plockar Karlsson fram Lillebrors ångmaskin och frågar om de ska starta den. Lillebror är tydlig att han inte får köra den utan att hans pappa eller Bosse är med. "Pappa, Bosse eller Karlsson på taket" (Lindgren, 1955, s.12) sa Karlsson. "Världens bästa ångmaskinsskötare, det är Karlsson på taket, hälsa din pappa det" (Lindgren, 1955, s.12), och så fyllde han spritlampan och tände på. Det hela slutar med att ångmaskinen exploderar. "Min ångmaskin" (Lindgren, 1955, s.14) sa Lillebror "Den är sönder" (Lindgren, 1955, s.14) "Det är en världslig sak" (Lindgren, 1955, s.14) sa Karlsson. Hela denna situation visar att Karlsson å ena sidan inte alls bryr sig som Lillebror eller respekterar honom eller hans grejer. Lillebror å andra sidan, han tycker ändå om Karlsson och accepterar honom ändå. Vidare visar Lillebror på ett otroligt tålamod och en stor tolerans gentemot Karlsson. Karlsson vill alltid ha det bästa för sig själv och vägrar annars vara med. Det han gör är att han utövar utpressning mot Lillebror och trots detta så gillar Lillebror sin vän Karlsson ändå.

8.3 Genus

Generellt tycker jag att Astrid Lindgrens karaktärer i de böcker jag har läst gestaltas på ett sätt som gör att de bryter vad som anses manligt och kvinnligt samtidigt som det även finns det som faller inom ramen för typiskt manligt och kvinnligt. Genomgående i Läroplanen (Skolverket, 2019) finner läsaren att skolan jobbar för elevernas medvetenhet och agerande kring jämställdhet mellan kvinnor och män.

I boken om *Emil i Lönneberga* så får man dock bilden av att karaktärerna är precis vad som anses manligt och kvinnligt. Kåreland & Lindh-Munther (2005) menar att kvinnorna i böckerna ofta beskrivs som lugna och ofta anpassar sig medan männen i stället beskrivs som starka (s.130) Beskrivningen om Emil förstärker den bild jag har av en pojke i hans ålder. Han är en busig pojke som är stark som

en ox och som dessutom äger en bössa som förvisso är gjord av trä. I boken om Emil får läsaren möta en stereotypisk kärnfamilj (Edström, 1992, s.135) och de levnadssättet man hade här i Sverige i början av 1900-talet. I familjen får läsaren möta Emils föräldrar, Anton och Alma in på typiskt manligt, auktoritärt och den mjuka, förstående kvinnan. Läsaren får även bekanta sig med en dräng och en piga där följande står om de olika rollerna: "Det var drängar som pljöde och skötte hästarna och oxarna och körde in höet och satte potatis, och pigorna som mjölkade och diskade och skurade och sjöng för barna" (Lindgren, 1963, s.9).

I *Bröderna Lejonhjärta* beskrivs de olika bröderna olika. Jonatan beskrivs som en hjälte och Skorpan som raka motsatsen, rädd, osäker och ful. Även om de är hans egen beskrivning av honom själv. Edström (1992) menar att Jonatans karaktärsbeskrivning förvisso visar på en heroisk person men samtidigt på en feminin och omhändertagande sida också (s.228). Samtidigt pekar Lindö (2005) på att pojkar som hjältar i litteraturen framställs som manliga (s.39). Beskrivningen på Skorpan är motsatsen till den typiska beskrivningen av en kille som istället finns på Emil i *Lönneberga*. I boken om bröderna *Lejonhjärta* får man i *Nangijala* läsa om Sofia. Sofia är en karaktär som är tuff, orädd och går emot den typiskt kvinnliga karaktären. Hon kämpar till stor del ensam mot Tengil, den elaka riddaren från *Törnrosdalen*. Hallberg (1993) menar att man precis som Skorpan måste vet vad man vill och vem man är för att vara modig. Skorpan visar i boken upp en heroisk sida då han som en liten kille går in i *Törnrosdalen* för att hitta Jonatan. Tengils riddare finner honom och han berättar att han bor hos sin farfar som förstås inte är sant. Slutligen hittar han en gård där en gammal man är ute. Skorpan ropar farfar och som tur är finner sig Mattias, som farbror heter och säger att Skorpan är hans barnbarn. En kort stund visar det sig att Mattias också gömmer Jonatan i en jordkällare under sitt hus och återigen är bröderna återförenade (Lindgren, 2013).

Ronja Rövardotter beskrivs som en stark och modig tjej som är självständig. Trots att hennes mor är en typisk hemmafru som är hemma och lagar mat och diskar så jämförs ändå Ronja med henne när man beskriver hennes bestämdhet. Lindgren (1981) skriver att när Ronja säger nej så är det nej, vilket hon också ska ha fått efter sin mor. Mattis, han karaktäriseras som en typisk man, han är tuff och hård. Vid ett bråk mellan Mattis och Borka framgår de tydligt om manligt och kvinnligt då Lindgren skriver: "Kvinnor och barn, såsom skick och bruk var, hållas borta. Det var inte nyttigt för dem ansågs det att se hur det gick till vid 'vildsjursmöten'. Så kallades styrkemätningar av denna sort, och med sina råa tag gjorde de skäl för namnet" (Lindgren, 1981, s.221). Enligt skolverket (2019) ska det vara jämställt mellan män och kvinnor, därför kan denna situation med fördel diskuteras med eleverna i undervisningen. Samtidigt är Ronja tronarvinge trots att hon är kvinna och hennes kön inte verkar sätta stopp för en jämställd framtid för henne: "Jag är rövarhövding jag med, den mäktigaste i alla berg och skogar. Och det ska du bli också, Ronja mi!" (Lindgren, 1981, s.64). Trots att Mattis anser att de ovan nämnda 'vildsjursmötena' inte är något för

kvinnor så menar Edström (1992) att han trots det ser det som en självklarhet att Ronja blir nästa rövarhövding i Mattisborgen (s.256). Citatet visar att könet inte spelar någon roll för tronarvinge är hon även fast hon inte är man. Därför blir det ännu mer intressant varför hon inte får se på medan Mattis och Borka slåss för att hon är kvinna om hon ända har 'hövdingblod' i sig.

I boken om Lillebror och *Karlsson på taket* är Lillebrors familj stereotypiska utifrån att den utspelar sig under 1950-talet, vilket ger eleverna perspektiv på hur livet kunde se ut förr. Bokens karaktärer anser jag vara stereotypiska då mamman är den som är beskrivs som den svagare av de båda föräldrarna, som när Lillebror har varit och hälsat på hemma hos Karlsson i hans hus uppe på taket. När brandkåren hjälpt honom ned från taket säger pappan: "Förstod du inte, att vi skulle bli oroliga? Förstod du inte att mamma skulle gråta och vara lessen?" (Lindgren, 1955, s.91) Visst att alla familjemedlemmar visar sig oroliga då även Bosse uttrycker, "Du kan verkligen skrämman livet ur en, Lillebror" (Lindgren, 1955, s.90) samtidigt som återigen kvinnan visas svagare då Bettan gråter och säger "Du får aldrig mer göra sådär, kom ihåg det!" (Lindgren, 1955, s.90).

Pippi Långstrump är boken där läsaren möter både stereotypiska men även normbrytande karaktärer. Syskonen Tommy och Annika följer mönstret för hur en flicka respektive pojke förväntas att uppföra sig och vara. Pippi går emot de stereotypiska könsrollerna då hon, i sitt beteende är en blandning av både en stereotypisk pojke och flicka. Både Tommy och Annika beskrivs i böckerna som väluppfostrade och duktiga barn som gör som de blir tillsagda. Trots att de båda är ordentliga och väluppfostrade så märker man en tydlig skillnad i manligt och kvinnligt då Tommy är den modigare av dem och gärna hänger på Pippi på hennes påhitt även om han vet att det inte riktigt är rätt.

9. Astrid Lindgren i undervisningen

Som resultat i denna studie presenteras nedan elevaktiviteter, utifrån den analys som gjorts i studien, som är knutna till de analyserade verken. Aktiviteterna berör olika delar av läroplanen vilket framgår i punktform under respektive aktivitet. I huvudsak är det svenska som berörs men i några av aktiviteterna är även samhällskunskap integrerat. Aktiviteterna bidrar till att eleverna får ett varierat arbetssätt i form av att de under vissa aktiviteter arbetar i par, grupp och även individuellt vilket i sin tur leder till att de får lära i en interaktion med andra individer. Material som behövs för varje aktivitet finns i delen för bilagor. Dessa arbetsblad kan användas som dokumentering och bedömning men under vissa av aktiviteterna kan det behövas anteckningar som underlag för bedömning. Aktiviteterna är anpassade till årskurs 3 men kan modifieras för att passa de lägre årskurserna. Jag väljer att namnge de olika lektionerna som aktivitet eftersom varje enskild aktivitet kan ske i vilken ordning som helst och är av den anledningen oberoende av varandra. Det enda gemensamma aktiviteterna har är att de för ett genomförande kräver att man läst berörda verken av Astrid Lindgren. Min rekommendation är att man använder verken

som högläsning i klassen och har det som en daglig rutin. Följande aktiviteter har jag valt att presentera:

- Läsning av Astrid Lindgrens verk.
- Boksamtal.
- Dramatisering
- Reflektion kring böckerna
- Knasiga meningar
- Presentation av författaren Astrid Lindgren

9.1 Aktivitet 1 – Högläsning och boksamtal

Material: Smartphone eller surfplatta, böckerna pippi Långstrump, Emil i Lönneberga, Lillebror och Karlsson på taket, Ronja Rövardotter och Bröderna Lejonhjärta.

Tidsåtgång: Tiden går att anpassa så det passar i schemat.

Till denna aktivitet har jag hittat ett digitalt hjälpmedel i form av en gratisapp, som heter *Boksamtal*. Appen fungerar till både Apple och Android, smartphone och surfplatta. Appen är lätt hanterlig då man med ett svep och ett tryck byter fråga. Frågorna tillåter bland annat eleverna att använda sin egen fantasi då det finns frågor som till exempel, Vilken titel skulle du vilja ge boken om du fick byta? Motivera, men även frågor som gör att eleverna får reflektera över vad de har läst eller hört, som till exempel innebär att eleven får berätta vad han eller hon tycker var viktigast i boken. Boksamtalet kan med fördel utföras i halvklass då det kan bli lättare för eleverna att komma till tals. Med hjälp av Appen jobbar eleverna med följande:

Syfte

- Eleverna får möjlighet att utveckla sitt språk genom att uttrycka tankar (svenska).
- Eleverna utvecklar en förståelse för hur andra tänker och tycker eftersom tankarna kan skilja sig mellan eleverna trots att de läst eller hört samma bok (svenska).
- Eleverna får bekanta sig med litteratur som är skriven i en annan tid än de själva växer upp i (svenska).
- Eleverna får möjlighet till att utveckla en förståelse för jämställdhet och olika åsikter (samhällskunskap).
- Eleverna får från egna erfarenheter möjlighet att uttrycka sig (samhällskunskap) (Skolverket, 2019).

Centralt innehåll:

- I undervisningen kommer eleverna i kontakt med berättande texter och kapitelböcker (svenska).
- Undervisningen ger utrymme för eleverna att reflektera över textens budskap genom att läsa och tolka det som står mellan raderna (svenska).
- Undervisningen bidrar till att eleverna i grupp får diskutera om rätt och orätt, könsroller, hur man är en bra kompis, relationer och jämställdhet (samhällskunskap).

- Undervisningen bidrar till elevernas vetskap om levnadsvillkor och skildringar i livet nu och tidigare (samhällskunskap) (Skolverket, 2019).

Kunskapskrav

- Eleverna visar att de har förmågan att kunna reflektera kring textens budskap (svenska).
- Eleverna visa kunskap i att kunna samtala i grupp där de framför egna åsikter (svenska).
- Eleverna visar förtrogenhet i att samtala och agera kring de normer och värden som finns i skolan (samhällskunskap) (Skolverket, 2019).

Bild 1. Kortens baksida samt exempel på fråga från appen "Boksamtal".

9.2 Aktivitet 2 – Dramatisering

Material: Kreativa elever, eventuell rekvisita och kläder som passar karaktärerna, arbetsbeskrivning i bilaga 1.

Tidsåtgång: 90 minuter + redovisningar

Inför denna aktivitet som handlar om att dramatisera utifrån de bilder man byggt upp under läsningen av Astrid Lindgrens böcker behöver läraren dela upp klassen i lämpliga grupper. Gruppstorlek kan variera beroende på hur många elever som finns i klassen. Inför denna aktivitet behöver inte alla böckerna vara lästa utan dramatiseringen kan utföras när endast en av böckerna är lästa. Arbetsbeskrivning till eleverna finner du i Bilaga 1.

Syfte:

- Undervisningen ska ge eleverna möjlighet att bearbeta texter med andra (svenska).
- Genom undervisningen ska eleverna få möjlighet att uttrycka sig genom estetik (svenska).
- Eleverna får möjlighet till att utveckla en förståelse för jämställdhet och olika åsikter (samhällskunskap).
- Eleverna får från egna erfarenheter möjlighet att uttrycka sig (samhällskunskap) (Skolverket, 2019).

Centralt innehåll:

- I undervisningen kommer eleverna i kontakt med berättande texter och kapitelböcker (svenska).
- Undervisningen ger utrymme för eleverna att reflektera över textens budskap genom att läsa och tolka det som står mellan raderna (svenska).
- Undervisningen ger eleverna möjlighet till muntlig presentation med alternativa hjälpmedel (svenska).
- Undervisningen bidrar till att eleverna i grupp får diskutera om rätt och orätt, könsroller, hur man är en bra kompis, relationer och jämställdhet (samhällskunskap).
- Undervisningen belyser samhällets normer och regler samt alla människors lika värde (samhällskunskap) (Skolverket, 2019).

Kunskapskrav:

- Eleverna visar att de har förmågan att kunna reflektera kring textens budskap (svenska).
- Eleverna visa kunskap i att kunna samtala i grupp där de framför egna åsikter (svenska).
- Eleverna visar förtrogenhet i att samtala och agera kring de normer och värden som finns i skolan (samhällskunskap) (Skolverket, 2019).

9.3 Aktivitet 3 – Reflektion kring böckerna

Material: Arbetsblad i bilaga 2

Tidsåtgång: 45 minuter

I denna aktivitet får eleverna chansen att reflektera kring den eller de böcker som har lästs. Eleverna får också visa att de har förstått innehållet i boken/böckerna genom att beskriva karaktärer, miljö men även svara på frågor.

Syfte:

- Eleverna får möjlighet att utveckla sina färdigheter i att formulera sig i text (svenska).
- Aktiviteten bidrar till att utveckla ett intresse för att skriva och läsa (svenska).
- Eleverna får möjlighet till förståelse för olika levnadsvillkor (samhällskunskap) (Skolverket, 2019).

Centralt innehåll:

- Undervisningen bidrar till att eleverna individuellt får bearbeta texter (svenska).
- Eleverna får från egna erfarenheter möjlighet att uttrycka sig (samhällskunskap).
- Undervisningen bidrar till elevernas vetskap om levnadsvillkor och skildringar i livet nu och tidigare (samhällskunskap) (Skolverket, 2019).

Kunskapskrav:

- Eleverna visar kunskap på att resonera kring textens innehåll (Svenska).
- Eleverna visar kunskap på att skriva med handstil som går att läsa samt användning av punkt och stor bokstav på ett korrekt sätt (svenska).
- Eleverna visar förtrogenhet i att i stora drag jämföra hur levnadssätt kan se olika ut idag jämfört med tidigare (samhällskunskap) (Skolverket, 2019).

9.4 Aktivitet 4 – Knasiga meningar

Material: Arbetsblad i bilaga 3.

Tidsåtgång: 45 minuter

I denna aktivitet övar eleverna på att skriva och använda sin fantasi då allt är ihop blandat. Genom aktiviteten får eleverna även träna på stavning, punkt, mellanrum och stor bokstav samt handstil. Förslag på meningar finner du i bilaga 3.

Syfte:

- Eleverna får möjlighet att utveckla sina färdigheter i att formulera sig i text (svenska).
- Aktiviteten bidrar till att utveckla ett intresse för att skriva (svenska) (Skolverket, 2019).

Centralt innehåll:

- Undervisningen bidrar till att eleverna får öva på sin handstil samt strukturer i textformulering som punkt, mellanrum och stor bokstav (svenska) (Skolverket, 2019).

Kunskapskrav

- Eleverna visar kunskap på att skriva med handstil som går att läsa samt användning av punkt och stor bokstav på ett korrekt sätt (svenska) (Skolverket, 2019).

9.5 Aktivitet 5 – Återberättande text, Astrid Lindgren

Material: Surfplatta eller dator, projektor, skrivbok, presentation "Astrid Lindgren", manus (samma text som presentationen om Astrid Lindgren på sidan 8) finns i bilaga 4.

Tidsåtgång: 60 minuter

I denna aktivitet får eleverna möta Astrid Lindgren genom en presentation om henne och hennes liv. Under presentationen får eleverna anteckna om de vill men i slutet av presentationen presenteras stödord som eleverna sedan ska skriva en faktatext där det återberättar delar av presentationens innehåll.

Syfte:

- Eleverna får möjlighet att utveckla sina färdigheter i att formulera sig i text (svenska).
- Aktiviteten bidrar till att utveckla ett intresse för att skriva (svenska) (Skolverket, 2019).

Centralt innehåll:

- Undervisningen bidrar till att eleverna får öva på sin handstil samt strukturer i textformulering som punkt, mellanrum och stor bokstav (svenska).
- I undervisningen får eleverna möta information om en av våra mest kända författare (svenska).
- Undervisningen ger eleverna möjlighet att skriva faktatext och kunskap om hur uppbyggnaden för en faktatext bör se ut (svenska) (Skolverket, 2019).

Kunskapskrav:

- Eleverna visar kunskap på att skriva med handstil som går att läsa samt användning av punkt och stor bokstav på ett korrekt sätt (svenska) (Skolverket, 2019).

10. Avslutande diskussion

I denna litteraturanlys har jag analyserat fem av Astrid Lindgrens kända verk, Pippi Långstrump, Emil i Lönneberga, Lillebror och Karlsson på taket, Ronja rövardotter samt Bröderna Lejonhjärta. Min utgångspunkt i studien har varit att analysera hur man kan använda dem i undervisningen i de lägre årskurserna vilket i mitt resultat i form av lektionsaktiviteter tydligt framgår hur. Svårigheterna i studien har varit att inte väva in egna åsikter utan underliggande stöd i övrig litteratur. I de lektionsaktiviteter som presenteras är inte aktiviteter som bara kan utföras på Astrid Lindgrens verk. Detta har också varit ett stort frågetecken genom hela arbetet då men samtidigt är de frågor som ställs i många av aktiviteterna frågor som bara kan besvaras av de som läst böckerna. Trots det har frågorna som rörts sig hos mig varit om det är en tillräcklig koppling till de analyserande verken. Den slutsats jag själv har dragit är att oavsett vilken litteratur som läses i klassrummen runt om i världen är att man kan bearbeta dem allihop på samma sätt. Frågorna i appen "boksamtal" är generella frågor kring en text som kan användas för vilken bok som helst men jag valde i denna studie att använda mig av den då jag anser att det är ett roligt sätt att jobba med boksamtal på.

11. Litteraturlista, analyserad verk

Lindgren, A. (2001) *När lilla Ida gjorde hyss*. Stockholm: Rabén & Sjögren.

Lindgren, A. (2003). *Emil i Lönneberga*. (11. [dvs 15.] uppl.) Stockholm: Rabén & Sjögren.

Lindgren, A. (2003). *Lillebror och Karlsson på taket*. (11. uppl.) Stockholm: Rabén & Sjögren.

Lindgren, A. (2003). *Pippi Långstrump*. (28. uppl.) Stockholm: Rabén & Sjögren.

Lindgren, A. (2003). *Ronja rövardotter*. (4. uppl.) Stockholm: Rabén & Sjögren.

Lindgren, A. (2013). *Bröderna Lejonhjärta*. (12. uppl.) Stockholm: Rabén & Sjögren.

12. Litteraturlista

Bjorvand, A. (2016). *Astrid Lindgren*. Stockholm: Modernista.

Ehriander, H. (s.24-45) I Ehriander, H. & Hellström, M. (red.) (2015). *Nya läsningar av Astrid Lindgrens författarskap*. (1. uppl.) Stockholm: Liber.

I Ehriander, H. & Hellström, M. (red.) (2015). *Nya läsningar av Astrid Lindgrens författarskap*. (1. uppl.) Stockholm: Liber.

Eriksson Barajas, K. (s.90-102) I Ehriander, H. & Hellström, M. (red.) (2015). *Nya läsningar av Astrid Lindgrens författarskap*. (1. uppl.) Stockholm: Liber.

Fohlin, N., Moerkerken, A., Westman, L. & Wilson, J. (2017). *Grundbok i kooperativt lärande: vägen till det samarbetande klassrummet*. Lund: Studentlitteratur.

Hallberg, K. (1993). *Litteraturläsning: barnboken i undervisningen*. Solna: Ekelund.

Hirdman, Y. (2001). *Genus: om det stabilas föränderliga former*. (1. uppl.) Malmö: Liber.

Kansen, P. Hansén, S. Sjöberg, J & Kroksmark, T. i Hansén, S. & Forsman, L. (red.) (2017). *Allmändidaktik: vetenskap för lärare*. (Andra upplagan). Lund: Studentlitteratur.

Kåreland, L. & Lindh-Munther, A. i Kåreland, L. (red.) (2005). *Modig och stark - eller ligga lågt: skönlitteratur och genus i skola och förskola*. Stockholm: Natur och kultur.

Skolverket (2019). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011: reviderad 2019*. (Sjätte upplagan). [Stockholm]: Skolverket.

Säljö, R. i Hansén, S. & Forsman, L. (red.) (2017). *Allmändidaktik: vetenskap för lärare*. (Andra upplagan). Lund: Studentlitteratur

Wallberg, H. (2019). *Lektionsdesign: en handbok*. (Första upplagan). Stockholm: Gothia Fortbildning.

13. Elektroniska källor

Ahlberg, A. Andreasson, I. Assarson, I. & Ohlsson, L. (2010) *Skolvardagens komplexitet – en studie av värdegrundsarbetet i skolans praktik*. Göteborgs universitet och Stockholms universitet. Hämtad från <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:574080/FULLTEXT01.pdf> (2019-11-02)

Kommentarmaterial till kursplanen i samhällskunskap (reviderad 2017) [Elektronisk resurs]. (2017). Stockholm: Skolverket.

Kommentarmaterial till kursplanen i svenska (reviderad 2017) [Elektronisk resurs]. (2017). Stockholm: Skolverket.

Nationalencyklopedin.se
[https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/relation-\(logiskt-grundbegrepp\)](https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/relation-(logiskt-grundbegrepp)) hämtad 2019-12-12

Nationalencyklopedin.se
<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/tolerans> hämtad 2019-12-12

Nationalencyklopedin.se
<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/enkel/genus> hämtad 2019-12-12

O'Neil, K. (2010). Once upon today: teaching for social justice with postmodern picturebooks. *Children's literature in education*. (2010(41):1, s. 40-51).

Thornberg, R. (2006). *Värdepedagogik i skolans vardag [Elektronisk resurs] : Interaktivt regelarbete mellan lärare och elever*. Diss. Linköping: Linköpings universitet, 2006.

Thornberg, R. & Jungert, T. (2013). *Bystander behavior in bullying situations [Elektronisk resurs] basic moral sensitivity, moral*

disengagement and defender self-efficacy. Journal of Adolescence. (36:3, 475-483). Hämtad från <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:liu:diva-91057> (2019-11-02)

Bilaga 1

Arbetsbeskrivning – Dramatisering

Material: Kreativa elever, eventuell rekvisita och kläder som passar karaktärerna

Tidsåtgång: 90 minuter + redovisningar

1. I gruppen går ni tillsammans igenom vad ni minns från boken som ni tilldelats och kommer gemensamt fram till vilken del av boken ni vill dramatisera och göra en scen av.
2. Prata tillsammans om de olika karaktärerna och hela händelseförloppet och se till att alla har koll på vad ni pratar om och vilka ni pratar om. Låt alla komma till tals.
3. När ni skriver ert manus ska ni ändra kön på minst **en** av huvudrollskaraktärerna och utefter ändring anpassa t. ex språket efter den nya karaktären.
4. Skriv manus i form av stödord.
5. Träna på ert manus och var inte rädd för att improvisera för att fylla ut scenen.
6. Redovisning inför klassen.

Lycka till!

Bilaga 2

Aktivitet – Reflektera

Pippi Långstrump

Personbeskrivningar – beskriver t.ex. hur en person ser ut, hur de är och vad de har på sig mm.

1. Vem är det som är berättaren i boken? Varför tror du det?
2. Hur beskrivs följande personer i boken?
 - Pippi Långstrump
 - Tommy
 - Annika
 - Kling och Klang
 - Dunder Karlsson och Blom

Miljöbeskrivningar – beskriver t.ex. hur platsen ser ut, hur det luktar, årstid, tid på dygnet, väder, ljud som hörs, finns det några skillnader i miljön i ditt närområde mm.

1. Hur beskrivs följande platser i boken?
 - Villa Villekulla
 - Den lilla staden

Frågor om boken

1. Hur skulle du beskriva Pippi?
2. Vilken del i boken tyckte du bäst om? Varför just denna del?
3. Om du för en dag skulle få vara en av karaktärerna i boken vem skulle det då vara? Varför just denna karaktär?
4. Finns det något du skulle vilja ändra på i boken? Vad i så fall? Hur skulle du vilja att det var?
5. Vad tycker du om boken? Skulle du rekommendera någon annan att läsa boken?

Emil i Lönneberga

Personbeskrivningar – beskriver t.ex. hur en person ser ut, hur de är och vad de har på sig mm.

1. Vem är det som är berättaren i boken? Varför tror du det?
2. Hur beskrivs följande personer i boken?
 - Emil
 - Lilla Ida
 - Pappa Anton
 - Mamma Alma
 - Drängen Alfred
 - Pigan Ida

Miljöbeskrivningar – beskriver t.ex. hur platsen ser ut, hur det luktar, årstid, tid på dygnet, väder, ljud som hörs, finns det några skillnader i miljön i ditt närområde mm.

1. Hur beskrivs följande platser i boken?
 - Småland
 - Katthult
 - Snickarboden

Frågor från texten – ge exempel från boken och presentera dina egna tankar.

1. Hur skulle du beskriva Emil?
2. Vilken del i boken tyckte du bäst om? Varför just denna del?
3. Om du för en dag skulle få vara en av karaktärerna i boken vem skulle det då vara? Varför just denna karaktär?
4. Finns det något du skulle vilja ändra på i boken? Vad i så fall? Hur skulle du vilja att det var?
5. Vad tycker du om boken? Skulle du rekommendera någon annan att läsa boken?

Ronja Rövardotter

Personbeskrivningar – beskriver t.ex. hur en person ser ut, hur de är och vad de har på sig mm.

1. Vem är det som är berättaren i boken? Varför tror du det?
2. Hur beskrivs följande personer i boken?
 - Ronja
 - Birk
 - Mattis
 - Lovis
 - Borka

Miljöbeskrivningar – beskriver t.ex. hur platsen ser ut, hur det luktar, årstid, tid på dygnet, väder, ljud som hörs, finns det några skillnader i miljön i ditt närområde mm.

2. Hur beskrivs följande platser i boken?
 - Mattisborgen
 - Helvetsgapet
 - Skogen

Frågor från texten – ge exempel från boken och presentera dina egna tankar.

1. Hur skulle du beskriva Ronja?
2. Vilken del i boken tyckte du bäst om? Varför just denna del?
3. Om du för en dag skulle få vara en av karaktärerna i boken vem skulle det då vara? Varför just denna karaktär?
4. Finns det något du skulle vilja ändra på i boken? Vad i så fall? Hur skulle du vilja att det var?
5. Vad tycker du om boken? Skulle du rekommendera någon annan att läsa boken?

Lillebror och Karlsson på taket

Personbeskrivningar – beskriver t.ex. hur en person ser ut, hur de är och vad de har på sig mm.

1. Vem är det som är berättaren i boken? Varför tror du det?
2. Hur beskrivs följande personer i boken?
 - Karlsson
 - Lillebror
 - Lillebrors Mamma
 - Lillebrors Pappa
 - Bosse
 - Bettan

Miljöbeskrivningar – beskriver t.ex. hur platsen ser ut, hur det luktar, årstid, tid på dygnet, väder, ljud som hörs, finns det några skillnader i miljön i ditt närområde mm.

1. Hur beskrivs följande platser i boken?
 - Lillebrors familjs lägenhet
 - Karlsson på takets hus
 - Vasastan

Frågor från texten – ge exempel från boken och presentera dina egna tankar.

1. Hur skulle du beskriva Lillebror och Karlsson?
2. Vilken del i boken tyckte du bäst om? Varför just denna del?
3. Om du för en dag skulle få vara en av karaktärerna i boken vem skulle det då vara? Varför just denna karaktär?
4. Finns det något du skulle vilja ändra på i boken? Vad i så fall? Hur skulle du vilja att det var?
5. Vad tycker du om boken? Skulle du rekommendera någon annan att läsa boken?

Bröderna Lejonhjärta

Personbeskrivningar – beskriver t.ex. hur en person ser ut, hur de är och vad de har på sig mm.

1. Vem är det som är berättaren i boken? Varför tror du det?
2. Hur beskrivs följande personer i boken?
 - Jonatan
 - Skorpan
 - Tengil
 - Katla
 - Sofia
 - Skorpan och Jonatans mamma
 - Mattias

Miljöbeskrivningar – beskriver t.ex. hur platsen ser ut, hur det luktar, årstid, tid på dygnet, väder, ljud som hörs, finns det några skillnader i miljön i ditt närområde mm.

1. Hur beskrivs följande platser i boken?
 - Lägenheten de bor i
 - Nangijala
 - Törnrosdalen
 - Körsbärsdalen
 - Katlas grotta
 - Nangilima

Frågor från texten – ge exempel från boken och presentera dina egna tankar.

1. Hur skulle du beskriva Jonatan och Skorpan?
2. Vilken del i boken tyckte du bäst om? Varför just denna del?
3. Om du för en dag skulle få vara en av karaktärerna i boken vem skulle det då vara? Varför just denna karaktär?
4. Finns det något du skulle vilja ändra på i boken? Vad i så fall? Hur skulle du vilja att det var?
5. Vad tycker du om boken? Skulle du rekommendera någon annan att läsa boken?

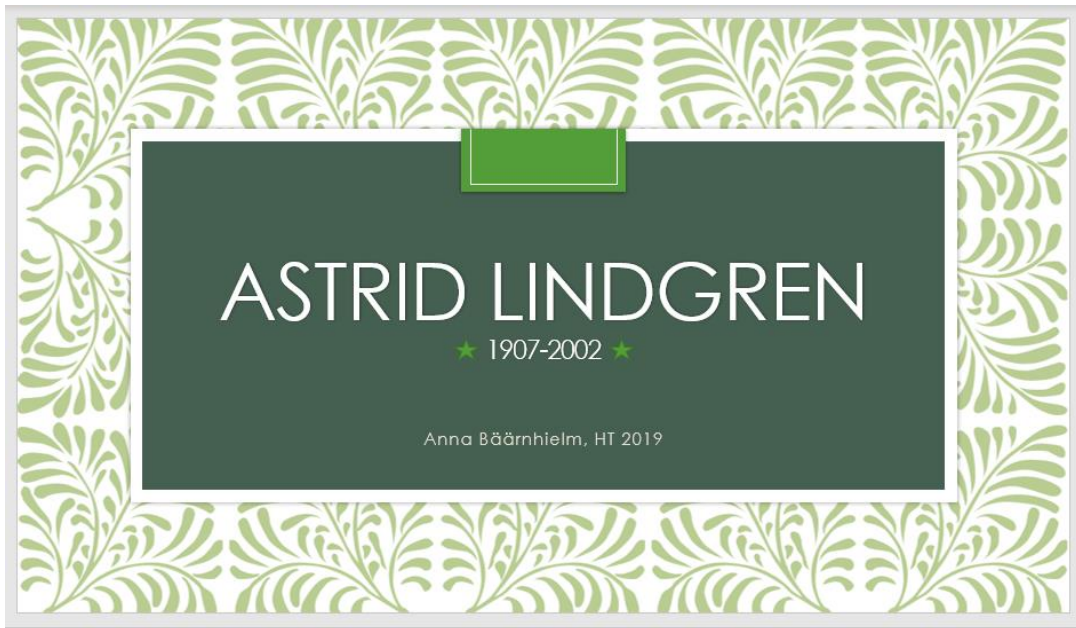
Bilaga 3

Aktivitet – Knasiga meningar

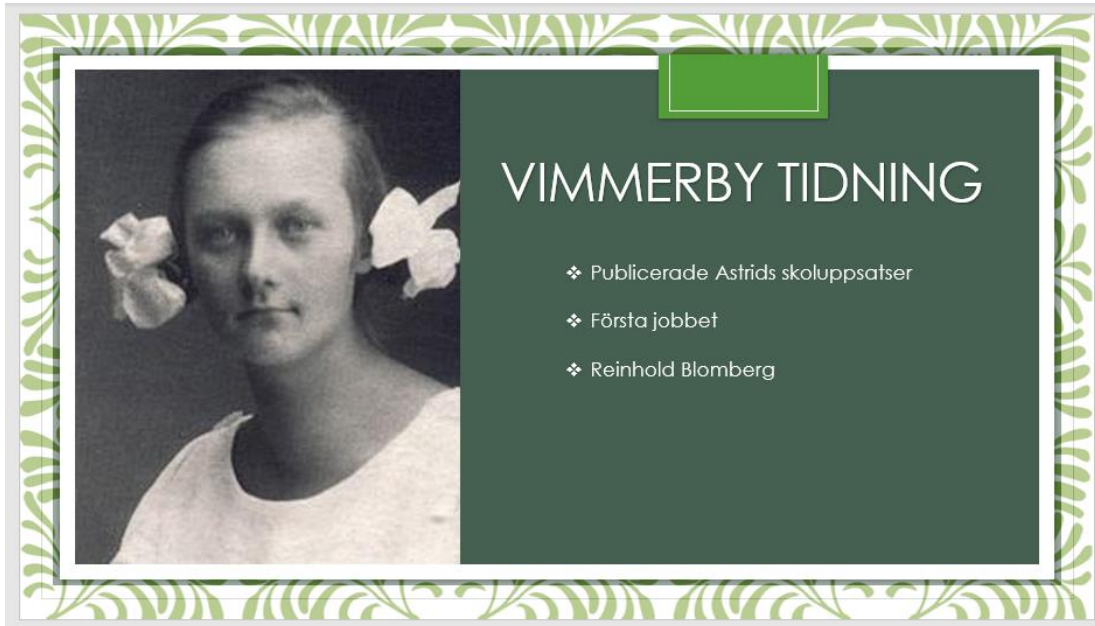
Fortsätt meningarna...

- Emil i Lönneberga hissar upp sin lillasyster Ida i flaggstången. Då kommer Pippi Långstrump och säger: ...
- Karlsson på taket har sålt sitt hus i Körsbärsdalen och frågar Pippi om han kan få flytta in i hennes sockerdricksträd. Pippi svarar: ...
- Lillebror och Skorpan är sakletare. Jonatan täljer trägubbar i snickarboden och Birk ...
- Drängen Alfred har bakat pepparkakor och har tejudning i Körsbärsdalen när Kling och Klang plötsligt kommer inrusande och ...
- Tommy och Annika leker vid helvetsgapet med Skorpan när Emils pappa Anton kommer och ...
- Karlsson på taket och Jonatan är på marknad i Mariannelund och ...
- Mattis och hans rövare hälsar på Tengil i Vasastan när Emils mamma Alma ropar: ...
- Lillebror och Lilla Ida håller fest i Villa Villekulla, alla är bjudna och ...
- Kling och Klang leker kurragömma med Mattis och Borka i utkanten av den lilla staden då kommer ...
- Lilla Ida leker med Pippi Långstrumps ångmaskin, den går sönder och ...

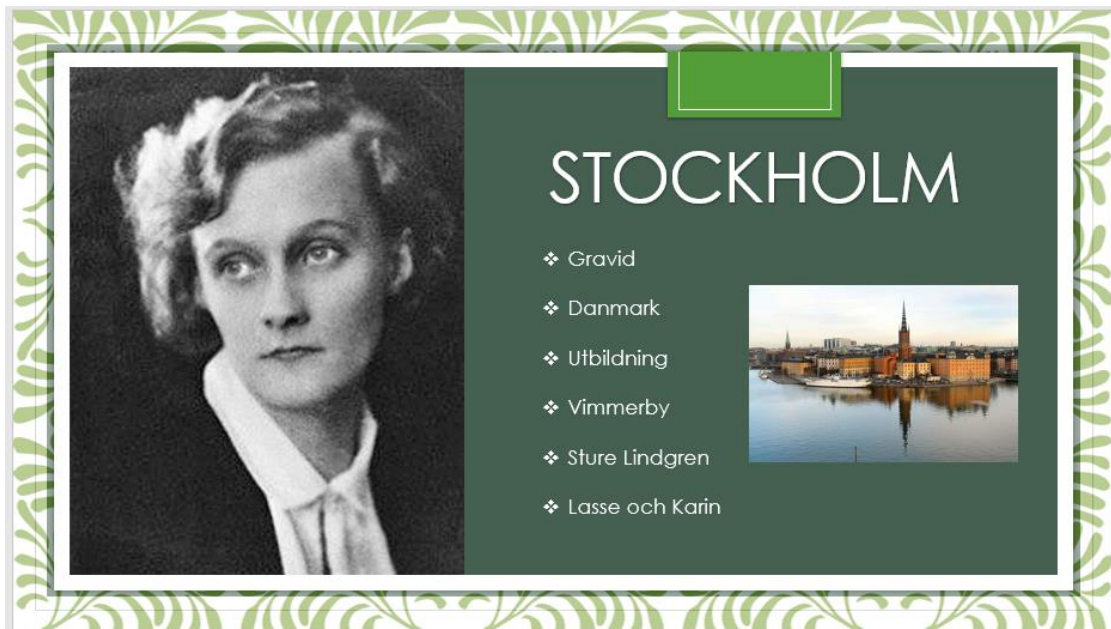
Bilaga 4

Astrid Anna Emilia Ericsson föddes den 14 november 1907 som den andra som sedan skulle bli fyra syskon. Hon föddes in Vimmerby som ligger i Småland. Astrids barndomshem påminde mycket om Emils hem i Katthult för där bodde hon med sina föräldrar och syskon tillsammans med familjens drängar och pigor. Därför kan man också ana att Astrid hade sitt barndomshem som inspiration när hon skrev böckerna om Emil i Lönneberga.

Astrid gillade tidigt att läsa och skriva och var som ung redan en duktig författare och några av hennes skolarbeten trycktes i Vimmerbys lokala tidning. Astrids första jobb var på Vimmerby tidning och hennes chef hette Reinhold Blomberg.

När hon var 18 år inledde hon och Reinhold ett förhållande och Astrid blev gravid vilket på den tiden ansågs väldigt opassande som ogift. Hon flyttade då till Stockholm och utbildade sig till sekreterare där hon bland annat fick lära sig att skriva på maskin. Astrids förstfödde, Lasse, föddes i hemlighet i Danmark som sedan fick bo kvar hos den kvinna som förlöst Astrid, Marie Stevens. Reinhold var delvis medverkande och hoppades att Astrid en dag skulle vilja

gifta sig med honom men så blev inte fallet. Lasse fick efter tre år flytta hem till Astrids föräldrar i Vimmerby eftersom hon jobbade så mycket och inte kunde ta hand om honom själv. Astrid träffade sedan Sture Lindgren som hon gifte sig och fick dottern Karin med. Astrid, Sture, Lasse och Karin bodde sig Stockholm och Astrid var hemma med barnen medan Sture jobbade.

Som sjuåring blev Karin sjuk. Hon var väldigt uttråkad där hon låg och bad därför Astrid att berätta något roligt för henne. Astrid frågade då, vad hon ville höra, och Karin ville då höra om Pippi Långstrump. Under flera år berättade Astrid, både för Lasse, Karin och deras vänner om Pippi och hennes äventyr, men en vinterdag år 1944 halkade Astrid, bröt foten och blev ordinerad att ligga i sängen. Den här gången var det istället hon som var uttråkade och inte Karin. Astrid började då att skriva ned sina historier och äventyr om Pippi Långstrump, som en födelsedagspresent till Karin. Astrid skickade också dessa berättelser till ett bokförlag som inte var intresserade. År 1945 var det istället ett annat förlag som gav ut boken om Pippi Långstrump, ett förlag som hon senare blev redaktör på.

Astrid Lindgren har bland annat skrivit...

Under sina år som författare hann Astrid skriva en mängd olika böcker fram till sin död den 28 januari 2002 (Björvand, 2016).

STÖDORD – ASTRID LINDGREN

- 1907
- Vimmerby
- Vimmerby tidning
- Karin och Lasse
- Pippi Långstrump